

Галина ЖУРБА
1888–1979

«...Літературне суспільство здивується різноманітністю заінтересувань письменниці, діапазоном її літературних батунків, врешті багатством і своєрідністю її лексики та енергією її синтакси».

Євген Маланюк

Галина СОКОЛ,
кандидат філологічних наук,
Івано-Франківський національний
технічний університет
нафти і газу

СТОРІНКИ БІОГРАФІЇ ГАЛИНИ ЖУРБИ

УДК 821. 161. 2

У статті простежується життєвий та творчий шлях Галини Журби, літературна спадщина якої є досі маловідомою, проте важливою для цілісного бачення українського літературного процесу першої половини ХХ ст. як на еміграції, так і в Україні.

Ключові слова: біографія, автобіографічна повість, спогади, літературна спадщина, націєстверджувальна домінанта.

Творчість Галини Журби (1888–1979), що становить яскраву й непересічну сторінку української літератури, твореної в еміграції, й досі залишається для українського читача маловідомою. Мемуаристика, художньо-біографічна проза, «шельмівський роман», повістєвий цикл «Революція іде» ще не перевидавалися на батьківщині Галини Маврикіївни Домбровської (таке справжнє прізвище письменниці). Її творчий доробок – «розкиданий по (знищених) архівах і випадкових часописах. Незакінчені манускрипти летіли під вітром історії» [9; 395]. Оригінальність стилю та висока ідейна наснаженість тих кількох творів Галини Журби, що публікувалися на сторінках журналу «Дзвін» («В ясний день», «Журавлі», «Над скибою», «Смерк», «Черешні»), засвідчують самобутній талант та виразну націєстверджувальну домінанту художнього мислення авторки. В їхній художній структурі виразно відчутний біографізм, тому в читача виникає інтерес до життєпису Галини Журби, адже факти її біографії допоможуть простежити формування потужного патріотичного потенціалу й становлення мистецького світобачення прозаїка. Тим паче, що «більш ніж півстолітня мовчанка зробила своє діло: письменниця, і то непересічна, безслідно канула у вічність. Не тому, що заслуговує на забуття, не тому, що провинилася перед своїм народом. Єдине,

що їй досі закидали, це те, що 1920 року виїхала з Києва на Західну Україну, а згодом опинилася в США, де й померла 1979 року, не забуваючи своєї батьківщини, живучи думками про рідний край» [12; 129].

Кілька разів Галина Журба починала писати свою автобіографію, проте всі ці записи втрачені. Останній варіант згорів у варшавській пожежі 1944 р. Однак, на щастя, вціліли спогади «Від “Української хати” до “Музагету” (Люди й події)», що містять цікаві факти про київський період її життя – важливий етап становлення творчої особистості.

Галина Журба народилася 29 грудня 1888 року в заможній польській родині на хуторі, поблизу села Соболівка, що на Вінниччині. Її батько походив з давнього польського роду. Мати – з дому Копистенських, ополячених за часів унії. В автобіографічній повісті «Далекий світ» вона згодом напише про генетичний зв'язок цього «панства» з давніми, прапрадідівськими звичаями і традиціями, що розбудить у її юному серці голос крові: «Хоч продали свою національність, пополячившись заради маєтків, кар'єри, – кров, раса лишилися українські. Та не тільки раса, але й вдача, родові традиції. Польського в них було тільки, що мова та римо-католицтво. Сміялись, співали, сварилися та плакали по-українськи» [6; 17].

У сім'ї майбутню письменницю називали Оленкою. Вона була первістком, згодом народилася на рік молодша Устина, потім – Івга (Ядвіга) та брат Станіслав, а наймолодша – Софійка – з'явилася на світ, коли найстаршій сестрі було близько десяти років.

Діти в сім'ї Домбровських розмовляли польською й українською, та справжньою вчителькою народної мови й життєвої філософії стала для майбутньої письменниці Тетяна, нянька брата Станіслава. Вона збагатила мову та уявний світ дівчинки, передала їй «чимало життєвої мудрості й українського фольклору» [6; 171]. До дому Домбровських навідувалася вчителька Зоф'я Пьонтровська, яка щодня відкривала перед дітьми світ історії та географії, природи й арифметики, граматики та різних мов. Чомусь саме французька мова викликала в Оленки запеклу ворожість.

Любов до рідної української землі та селян, серед яких вона зростала, вплив багатих вікових традицій виплекали в дівчинці особливий дар – на інтуїтивному рівні тонко відчувати не тільки природу, а й душевний стан простих людей, співпереживати їхній біль, страждання як власні.

Свій перший вірш Галина Журба склала в неповні десять років, коли разом з мамою відвідала зруб Лотущина. «Вже одалеки видно оголене поле, де ще літом кучерявилася зелена діброва, застеляючи увесь схил гори від шпиля в долину. Тепер весь Лотущин понівечений, лежать повалені дуби, мов у якімсь скаженім, безщаднім бою покошені велетні. Жаль і жах проймають, дивлячись на це побоєвище» [6; 307]. Під враженням від побаченого з'явився вірш «Дубина» (Dębina). Літературне починання дівчинки помітила вчителька, відтак воно стало відомим родині. Сама письменниця згадує: «Цей мій літературний дебют фатально відбився на деяких шкільних предметах, зокрема на граматиці та французькій мові» [5; 309]. Мудрий батько пояснив «юному обдарованню», що майбутня письменниця повинна бути високоосвіченою людиною.

Батьки часто влаштовували вечірки й аматорські вистави українською мовою: «Грають виключно українські п'єси» [6; 206]. Особливо сколихнула чуттєву та емоційну душу маленької дівчинки «Наталка Полтавка».

У 1909 році в Одесі вийшла друком перша збірка Галини Журби «З життя», що містила шість оповідань: «В степу», «Сповідь», «Жарти», «Вовчєня», «В тайзі», «Студент», в основі яких лежать власні спостереження.

На жаль, точно реконструювати життєвий шлях письменниці до 1912 р. неможливо: всі її спогади стосуються вже січня 1912 р., коли вона переїхала до Києва. Співпраця Галини Журби з «Українською хатою» розпочалася в 1910 р.: на сторінках

видання з'явилася низка її оповідань і прозова мініатюра «Коняка», що наробила чимало клопоту редакції – весь наклад журналу було конфісковано.

У спогадах письменниці передано атмосферу, що панувала в колах свідомої української інтелігенції. Галина Журба відвідала шевченківський вечір у театрі М.Садовського. Враження – приголомшливе: «Величезна зала вщерть набита українською публікою. Лунає виключно українська мова. Стільки інтелігенції, студентської молоді, селян. Вечірні строї й народна ноша» [5; 130]. Слова «Україна», «Шевченко», які вона вперше почула від свого батька зі скептичними інтонаціями, громом лунають у залі, сповнюють її серце неймовірним хвилюванням. Вона згадує: «Для мене світ лиш напіввідкритий, але страшенно звабний і цікавий. Уявити собі інтелігентів, письменників, редакторів, що говорять українською мовою. Люди боротьби й віри в свою ідею, а ця ідея – Україна, в очаруванні якої я живу від коліски» [5; 130]. Тут, у Києві, письменниця остаточно зважилася на «рішальний на все життя, вибір нової батьківщини, “безталанної вдови”» [8; 6]. З цього приводу вона пише: «Процес національного поглиблення почав у мені відбуватися бистрішим темпом, свідомо. Через рік я думаю вже по-українському» [5; 131]. Чи можна вірити в щирість такої блискавичної метаморфози? Чи не обманювалася Галина Журба у своїх почуттях? Як свідчить її подальша доля і творчість, Україна справді стала для неї найбільшою цінністю. Адже «...місце, де література твориться, від історії та її творення в сьогоденні невідривне, воно істотне, якщо тільки не зрікаємося національного як цінності, якщо не відмовляємося від інтересів народу, котрому належимо, культуру якого творимо» [13; 23].

Оскільки «Українська хата» «була на той час найпоступовішою, революційною трибуною молодих, трибуною їх протесту, бунту проти всілякої заскоружності, безпринципності, політичного угодства» [5; 131], то й гуртувалися довкола цього часопису безкомпромісні митці, серед яких була і Галина Журба.

Тим часом в «Українській хаті» з'являється огляд М.Сріблянського (Микити Шаповала) – одна сторінка присвячена Галині Журбі. Схвальні слова надихнули її на довшу новелу «з інтелігентського життя» – «Гістерія», за яку письменниця одержала перший і останній гонорар від Павла Богацького. Редактор, на думку Журби, ставився до молодих письменників справді по-джентльменськи: «Редактори “Української хати” давали змогу молодим авторам, для яких пороги “Літературно-наукового вістника” були зависокі, впливати вільно на літературне плесо» [5; 131].

Матеріальні нестатки спонукали й до пошуків праці. Опанувавши техніку друкування на ма-

шинці, дівчина дістала незабаром посаду машиністки в технічному бюро «Лозинський і син».

Закарбувалась у її пам'яті й мовчазна демонстрація, яку організували українці в Києві на знак протесту проти заборони святкувати ювілей Шевченка 1914 р.: «Тисячі студентства різних національностей та віровизнань залили головні вулиці міста. Могутня, спокійна, мовчазна ріка студентських одностроїв пливла в. Володимирською, Бібіковським бульваром, Фундуклеївською вул. до Хрещатика. Трамваї та всякий рух мусили зупинитися. Вулиці, пішоходи залила вищешкільна молодь та публіка, що брала участь у демонстрації. Одночасно майже появилася кінна поліція, що врзалася в натовп, їдучи серединою вулиць та тротуарів, торувала собі нагайками дорогу» [5; 133]. Дісталось дротянкою й Галині, а потім ще й доправили її в «участок». Молодший брат Сташко, що навчався на першому курсі університету і також був на демонстрації, «передбачливо дременував задалегідь додому» [5; 133]. Усі ці події та зустрічі з цікавими людьми додають письменниці впевненості у правильності життєвого вибору.

У травні 1914 р., попрощавшись із редактором Богацьким, вона покидає Київ і втікає «від людей, гамору, друкарської машинки»: «І знову ліс, батько, дім. Яка неповторність!!! <...> Знову треба відігритись на сонці серед духмяних трав в колі дбайливої родини» [5; 133]. Про ті дні Галина Журба пише: «Лежу тепер на сонці як Діоген, та розпливаюся в якійсь нірвані. Навіть не читаю. Біля мене в холодку гладіш молока, свіжа паляниця, лан соковитих запашних суниць. Малина, черешні самі схиляються наді мною й дарять свої плоди» [5; 133]. Цю казкову ідилію руйнує приголомшлива звістка – війна! Австрія оголосила війну Сербії, і всі розуміють, що недовго чекати виступу Росії. Письменницю сповнює непохитна «нахрапна певність», що ця війна стане кінцем Росії. Аж тепер видно, наскільки кардинально розійшлися симпатії та настрої Маврикія Домбровського і його старшої доньки. Він, як і всі поляки, «в телячому захваті», бо ненавидить німців. Настрої Галини цілком протилежні: «У мене ніякого слов'янофільства (українці мають найменше для цього підстав), ані органічного польського германофобства» [5; 133]. Вона усвідомлює себе українкою, ненавидить могутню поліційну машину Росії, тому виявляє прихильність до тих, хто проти Росії. Письменниця чітко усвідомлює, що «...на цій війні одні збиватимуть мільйони, платитиме за все нарід, переважно наш, український нарід, ото наші темні, наївні як діти, прекрасні Степани, Ониськи, Дениси, яких тепер видирають від родин, щоб трупами їх гатити кордони чи нові здобувати» [5; 133]. Слова «наш, український нарід» – ще один доказ того, що Київ та його українське середовище, в якому постійно пере-

бувала письменниця, допоміг у становленні її українського характеру, адже «національний характер, як і індивідуальний, безсумнівно, піддається корекції як самими історичними обставинами, так і внутрішньою самоочищувальною роботою народної душі, кристалізацією національної самосвідомості» [1; 110]. Зараз їй байдуже, що думають з цього приводу люди, яких вона глибоко шанує і раніше завжди дослухалася до їхніх слів (А.Ніковський, М.Шаповал, П.Богацький), – вона проти війни і проти Росії. Її погляди поділяє сестра Івга (Ядвига).

Галина Журба повертається до Києва, де вже не функціонують «Українська хата», «Рада» та «Літературно-науковий вістник», П.Богацького заарештовано: «Взагалі розгром українства» [5; 134]. Залишився лише «Український клуб», що займає тепер невелику частину будівлі, бо в трьох великих залах влаштовано військовий лазарет – саме це і врятувало клуб від ліквідації. Крім сестер-жалібниць і сестер-медичок, сюди на чергування приходять усі охочі: «Між раненими проводиться національно-усвідомлювана робота, гутітками, читанням книжок. <...> Видужавши, вояки вертаються на фронт з добрим багажем свідомості й везуть її іншим. Найжвавішу діяльність з акторів виявила Наталка Дорошенко, дружина Дмитра Дорошенка. Вояки її обожували» [5; 134]. Схоже, що саме про неї йдеться в листі Григорія Палія з повісті «Зорі світ заповідають...», яку згодом напише Галина Журба: «...Кажуть, що всяк повинен балакати по своєму, а сестриця Наталка, каже, що наша українська мова краща за кацапську, хоч вони називають нас мужиками, а себе панями, та все задаються. Це правда, бо вже за цю війну і я на них надивився. Каже сестра Наталка, що й ми колись волю мали, ніби мужики, чи то українці. Дуже вже давно: як ще козаки були, а може ще давній, государство наше було» [7; 98].

Взимку Галина Журба «розмахнулася на довгий роман», що мав назву «Талановитий чоловік». Головний герой твору «молодий чоловік, з літературним хистом, має за собою декілька визнаних творів, та більше чомусь не пише, хоч усі його підбивають на це» [5; 134]. Усі його кращі твори залишаються у мріях та задумах, «бо сам процес писання – це спотворення твору» [5; 134]. Письменниця вважає, що саме життя є найліпшим і найцікавішим твором людини: «Найбільша насолода – пережити життя, ніби читаний роман, будучи водночас творцем і героєм цього неписаного ніколи роману» [5; 134]. Написавши одним духом третину твору, близько 70 сторінок, Галина Журба дала його почитати Андрію Ніковському та Сергію Єфремову. Оцінка останнього була короткою і «дуже сподобалась своєю влучністю й дотепом» авторці. Критик зазначив, що «Талановитий чоловік» – це незаконнонароджений син Кнута Гамсуна та Ольги Кобилянсь-

кої. У той час у Києві перебував Микита Шаповал, який дуже просив цей рукопис і одержав його за умови, що роман не буде надруковано. Однак через місяць до Галини Журби прийшли за продовженням «Талановитого чоловіка», бо початок твору вже було повністю підготовано до друку. Всю свою лють та досаду з цього приводу письменниця вилила в різкому ультимативному листі – «весь склад друкарський мусили розкидати з утратою для видавництва», «рукопис так і залишився без продовження, як гріх молодості» [5; 134].

З особливим почуттям письменниця згадує 1917 р. – «наш український «Сімнадцятий», від початку, від бунту двох українських полків, що скинули царя, від перших організаційних зборів Центральної Ради, з першою українською маніфестацією, з Усеукраїнським Національним Конгресом, з усіма з'їздами, універсалами, аж до проголошення самостійності 22 січня, з Крутами включно – один неповторний феномен історії» [5; 135]. Спогади свідчать про пієтет, з яким Галина Журба зустріла ці події, вони демонструють її емоційний запал: «Пишний, блискучий вияв ментальності нашого народу, рік справжньої революції народів, що почалася в сімнадцятім році і в сімнадцятім скінчилася...» [5; 135]. Письменниця відчула себе частинкою «нашого народу» і разом з ним пережила трагедію під Крутами.

Літературне життя на якийсь час перестало існувати – «це ж були роки державотворчого пориву, боротьби, захоплення, радості, розпуки й жаху» [5; 135]. Галина Журба має на увазі передусім зиму 1919–1920 рр., коли Київ справляв гнітюче враження: «Збомбардований, розгромлений, обдертий, з погорілими домами, засмічений, згіджений, холодний і голодний Київ 1919–1920 рр. нічим не нагадував того блискучого, пишного міста, яке я застала 1912 року, ані навіть того, яке пережило велику європейську війну й революцію 17-го року... Сплондрований і стероризований Київ робив пригноблюючо-жалюгідне вражіння» [5; 135]. У цей час Журба опинилася у Всевидаті, де разом з Наталею Романович редагувала дитячий журнал «Волошки». Увесь одяг письменниці – офіцерський непромокальний плащ, без військових відзнак, на ногах – саморобні повстянки з шинельного сукна, а на голові оксамитова фіолетова шапка. Ця єдина надвірня і хатня одежа поряд з іншими матеріальними труднощами зовсім не гнітили письменницю, яка навіть у злиднях віднаходила щось нове та цікаве, у вільний після роботи час ходила по дворах з пилкою та сокирою і рубала дрова, щоб заробити на їжу, а в кімнаті, де проживала, замерзала вода. Якщо порівняти тодішній стан молоді жінки з її заможним дитинством у садибі батьків чи дідуся – відмінність вражаюча. Та незважаючи на всі знего-

ди, вечорами вона разом з іншими прямує до закладу «Кривий Джімі», який авторка називає «клубкав'ярня-шиночок, де сходиться богема: московсько-жидівська і наша» [5; 136]. Саме тут відбуваються авторські виступи, які започаткували росіяни, а потім цю традицію підхопили й українські митці. На одному з таких вечорів народилася ідея про створення літературного журналу «Музагет», автором ідеї був, зі слів Галини Журби, Юрій Меженко, а назву подав Дмитро Загул. «Музагет» згуртував довкола себе тодішніх київських поетів і письменників. Серед них Михайло Івченко, Яків Савченко, Олекса Слісаренко, Микола Терещенко, Лесь Курбас, Дмитро Загул та Віктор і Ніна Дубровські. Журнал цей проіснував не надто довго: «Врешті вийшло перше (і останнє) число “Музагету” – солідних розмірів книжка, з портретами: Тичини, Загула та Ярошенка (або Меженка, доступно не пригадую собі)» [5; 136]. У той важкий та голодний час випуск навіть єдиного числа журналу був вартий уваги як «своєрідний документ часу» [5; 136]. Тієї ж зими вийшла збірка Галини Журби «Похід життя», що містила оповідання 1910–1913 р., опубліковані в «Українській хаті», та одне нове – «Пісня на одній струні». Друкувати розпочинало видавництво «Сяйво», та коли видавець зник із Києва, авторка продала недруковану книжку «Книгоспілці», яка й завершила публікацію.

Атмосфера у Всевидаті ставала «задушливою, а в Києві “шалів терор” – в редакцію все частіше почали навідуватися підозрілі люди, а деякі давні знайомі починали звертати на шлях советського “дворянства”, робити кар'єру» [5; 137]. Восени 1919 року Галина Журба у своїх друзів познайомилася з Павлом Губенком, який запам'ятався їй своїми дотепами: «І не спало нікому з нас тоді на думку, як і самому Губенкові, мабуть, що в майбутніх недалеких роках буде знати його вся Україна, аж до самих Карпат як Остапа Вишню» [5; 137].

На початку травня Київ зайняли поляки, протримались вони тут недовго – 10 червня покинули місто. Цей день Галина Журба запам'ятала добре, вона, змінивши свій непромокальний офіцерський плащ на вечірню сукню, «...пішла до українського клубу на Пушкінську. І щоб побачитися зі знайомими, зорієнтуватися в ситуації» [5; 137]. За вечерею з В.Дубровським її відкликав А.Ніковський і порадив якомога швидше йти на станцію й залишити Київ. Письменниця описує, як востаннє забігла до своєї кімнати й розгубилася: «Що ж тут забирати з собою? Рукописи, пам'ятки? Брати, щоб запропастити десь у дорозі. Адже ж лечу в невідоме. А втім... через місяць, можливо, повернемося. Може через два. Мій практичний змісл виявляється в останній хвилині, – беру милі листи від Бориса П. та зубну щітку, ховаю за викоти своєї сукні з чорного

плющу, золотій гіпюрі й рожевого тюлю, і покидаю Київ назавжди» [5; 137].

У круговерті пореволюційної доби міцніе мистецький талант Галини Журби. Про прихід в українську літературу зрілого прозаїка школи М.Коцюбинського із власною манерою письма й глибинною філософією свідчила повість «Зорі світ заповідають» (написана протягом 1925–1928 рр. на Рівненщині, твір було опубліковано у Львові 1933 р.). Згодом (у 1937 р.) львівське видавництво «Батьківщина» публікує другу і третю частини «хроніки волинського села» – «Революція іде». Цього ж року авторка розпочинає працювати над «шельмівським романом» «Доктор Кочіоні» (вийшов у Кракові в 1943 р.).

Із 1944 р. Журба разом зі своїм чоловіком Антоном Нивинським оселяється у Варшаві, де жила її сестра. Після смерті А.Нивинського в 1947 р. письменниця, «вдаючи із себе несповна розуму жебрачку», перейшла три кордони до Західної Німеччини. Там в одному із центрів «Республіки ДіПі» – українському таборі Ганггофер Зідлунг у Регенсбурзі, «почала писати автобіографічну повість “Далекий світ”, яку закінчила на початку 50-х років» [3; 85, 86].

«Далекий світ: автобіографічна розповідь» – це спроба письменниці викласти історію свого роду та власного дитинства. Сама назва твору свідчить про те, що авторка творила світ своїх спогадів далеко від України (Регенсбург, 1949 – Філадельфія, 1955). За висловом самої Галини Журби, «це справжня повість про справжніх людей. Повість не модерна, писана не модерним стилем, допасованим до самої доби. Повість далека від сучасності, як сама доба» [6; 8]. Цей твір двічі виходив друком невеликими тиражами: 1955 р. – в Буенос-Айресі та 1978 р. – у Нью-Йорку.

Про своє життя в 1912–1925 роках у Західній Україні і в Польщі Галина Журба залишила

розрізнені записи, які могли б скласти книжку під назвою «Були ми колись».

Не всі твори письменниці вдалося знайти: адже її «дорібок – розкиданий по (знищених) архівах і випадкових часописах» [9; 395]. Багато сторінок з біографії Галини Журби залишаються й досі закритими для нас. Деякі факти з її життя відкриває у своїх спогадах Володимир Біляїв, який познайомився з нею влітку 1954 р. у Філадельфії, куди доля закинула Галину Журбу на схилі літ. Там, «в скромному помешканні над крамницею книжок і сувенірів «Базар» стара письменниця доживала свого віку» [3; 96]. Саме тут вона працювала над другим томом роману «Годір Сокір» та опікувалася другим виданням «Далекого світу», залюбки приймала гостей, серед яких були Остап і Марта Гарнавіські, Іван та Олена Коровицькі, подружжя Оксана Керч і Володимир Куліш, польський поет Юзеф Лободовський.

Її весь час манила Україна, той «далекіи світ», який вона назавжди покинула та знову і знову поверталася до нього у своїх думках, спогадах, сподіваннях.

Померла Галина Журба 9 квітня 1979 р. на дев'яносто першому році в Філадельфії й похована на цвинтарі у Бавнд Бруку, де знайшли останнє пристановище чимало українських митців і політичних діячів. Письменниця-патріотка залишила нам у своїх творах духовний заповіт непроминальної любові до рідної землі та до рідного слова: «Так закінчився похід життя Галини Журби, але не похід її творчості, бо вона залишила українському народові свої твори, які щойно починають вирушати в похід по незалежній Україні. [...] Запорукою успіху творчості Галини Журби в поході життя є творче спілкування письменниці-майстра з новими читачами у незалежній Україні» [3; 84].

Л і т е р а т у р а

1. Андрусів С. Ім'я гелленів. Про національний характер українців / С.Андрусів // Дзвін. – 1993. – № 10–12.

2. Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст.: [монографія] / С.Андрусів. – Л.: Львівський національний університет ім. Івана Франка, 2000; Тернопіль: Джура, 2000.

3. Біляїв В. Творчість у поході життя (Галина Журба) / В.Біляїв // «На неокраїні крилі...» – Донецьк: Східний видавничий дім, 2003.

4. Жулинський М. На шляху в європейський простір / М.Жулинський // Слово. – 2001. – № 1.

5. Журба Г. Від «Української хати» до «Музагету» (Люди й події) / Г.Журба // Україна. – 1990. – № 45–47.

6. Журба Г. Далекий світ: автобіографічна розповідь / Г.Журба. – New York: M.P.Kots, 1978.

7. Журба Г. Зорі світ заповідають... / Г.Журба. – Л.: Накладом Івана Тиктора, 1933.

8. Кий Іван. Таємна сила буття: Галина Журба / І.Кий // Мюнхен: Сучасність. – 1979. – Ч. 9 (225).

9. Маланюк Є. Ще про жіночу мужність // Маланюк Є. Книга спостережень / Є.Маланюк. – Торонто, Онт., Канада: Гомін України, 1966. – Т. 2.

10. Оліфіренко В. У пошуках втраченої Вітчизни [Переднє слово] / В.Оліфіренко // Біляїв В. «На неокраїні крилі...» – Донецьк: Східний видавничий дім, 2003.

11. Погребенник Ф. Правда справжнього митця / Ф.Погребенник // Україна. – 1990. – № 45.

12. Погребенник Ф. Тихий сум Галини Журби / Ф.Погребенник // Дзвін. – 1990. – № 1.

13. Сивокінь Г. Сучасність української літератури в історичній перспективі / Г.Сивокінь // Слово і Час. – 2001. – № 1.

14. Шевчук В. Похід життя Галини Журби / В.Шевчук // УМЛШ (Дивослово). – 1990. – № 5.